

שיטות הראשונים בדברי רבי

רש"י - אין זה דומה לשלשה שהטילו לכיס דהתם שבח מעות שהשבחו מעותיהן שקלי הלכך כל אחד יטול לפי מעותיו, אבל הכא טעמא משום שיעבודא הוא וכל נכסיו אחראין לכתובתה הלכך שלש המנים משועבדין לבעלת מנה כשאר חברותיה עד שתגבה כל כתובתה לפיכך חולקות בשוה.

רבינו חננאל (בתוספות ורא"ש שם) - אי אפשר להעמיד דבריו בזמן שיש שם שלש מאות חולקות בשוה, בעלת מאה מאה ובעלת מאתים מאה ובעלת שלש מאות מאה, לפי שמדת הדין לוקה בזה אלא העמידנו דברי רבי שאמר שחולקות בשוה כל מנה ומנה נוטלות בשוה, הלכך חולקין כל עזבון המת בששה חלקים של מנה נוטלת חלק אחד ושל מאתים שני חלקים ושל שלש מאות שלשה חלקים כל אחת נוטלת לפי מעותיה.

תוספות - ויש לחלק דלא דמי לההיא דיש נוחלין דהתם ליכא שום שעבוד אלא כל אחד יש לו חלקו בקרקע ובכור יש לו פי שנים לכך נוטל כל מה שחלקו משבית, אבל הכא משועבדים לכתובה שכל שלשה מאות משועבדין לכתובת בעלת מנה ובעלת מאתים כמו לבעלת שלש מאות שכל נכסיו אחראין לכתובתה עד שיהיה לה כל המנה שלה.

פסק הלכה

שלחן ערוך (חשן משפט קד, י) - שטרות שזמן כולם יום אחד או שעה אחת במקום שכותבים שעות ובאו כולם ביחד לגבות וכן בעלי חובות שבאו לגבות מטלטלים שהרי אין בהם דין קדימה או שבאו לגבות מקרקע שקנה הלוה לאחר שלוה מהאחרון שבהם ואין בנכסים כדי שיגבה כל אחד מהם חובו מחלקים ביניהם. כיצד חולקין אם כשיתחלק הממון הנמצא על מניינם יגיע לפחות שבהם כשיעור חובו או פחות חולקים לפי מנינם בשוה ואם יגיע לפחות שבהם יותר על חובו חולקים מכל הממון ביניהם כדי שיגיע לפחות שבהם כשיעור חובו וחוזרים הנשארים מבעלי חובות וחולקים היתר ביניהם בדרך הזאת.

סמ"ע (קד, כז) - לאפוקי מדעת רבינו חננאל שכתב הטור בשמו שחולקין הנמצא לששה חלקים... כדין בכור ופשוט בשבח שנשבחו הנכסים אחר מיתת אביהן. והרי"ף סבירא ליה דשאני התם דחלק כל אחד היה מבורר בנחלת אביהן ואין כאן שעבוד, מה שאין כן כאן דשעבוד של בעל המאה חל על כל הממון הנמצא כמו שחל עליו דבעל השלש מאות.

ערוך השלחן (קד, טו) - העיקר לדינא כדיעה ראשונה ומיהו חזינן מעשים בכל יום כשעושין חלוקת בעלי חובות חולקין לפי ערך החובות וכדיעה שנייה ולכן נכון לפשר בזה על פי רצון בעלי החובות דהעיקר לדינא כמו שכתבתי.

מהרש"ם (ח"ג סימן שנט) - בשו"ת שם אריה העיד דהמנהג בכל בית דין בזמן הזה לחלק לפי ממון.

פתחי חושן (ד, סקע"ז) - יש להכריע בכגון זה לילך אחר מנהג המדינה.

שני שטרות לבעל חוב אחד

שו"ת הב"ח (סימן לה) - הדבר פשוט שאפילו יש לאחד הרבה שטרות ולשני שטר אחד חולקין בשוה שזה שיש לו שטר אחד נשתעבדו לו כל נכסיו לזה כמו שנשתעבדו לבעל הרבה שטרות.

צמח צדק (סימן טו) - אפילו אם נעשו כל השטרות כאחד מהלואה אחת וגם זמן הפרעון של כל השטרות הוא שוה לזמן אחד אפילו הכי יראה שיטול בכל שטר חלק אחד בפני עצמו משום שמתחלה לא עשה שטרות הרבה אלא בשביל שיהא לכל אחד שעבוד בפני עצמו דאם לא כן למה עשה כן בתחלה וחלק חוב אחד לכמה שטרות. [וכ"כ הש"ך (נג, ב) ושבות יעקב (ח"א קנו)].

נתיבות המשפט (קד, ח) - בהלואה שנעשה בזמן אחד וחילקה לשני שטרות אף שיש בהם שעבוד מכל מקום כיון דמטלטלין לאו בני שעבוד נינהו אינו נוטל רק חלק אחד.

ערך ש"י (קד, י משו"ת אמרי אש) - אי יש ארבע נושים לשלשה יש לכל אחד שטר על מנה ולאחד יש שני שטרות כל אחד על מנה יטול בעל השתי שטרות שני חלקים ונושים האחרים כל אחד חלק אחד דהרי יש כאן שני צדדים להגבות לבעל חוב השתי שטרות פי שנים, דילמא קיימא לן כר"ח ואם תמצא לומר כר"ף דילמא גם לדידיה חולקין לפי שטרות.